

28.4 KL. 20.00
MUSIKHUSET

DALIA STASEVSKA
DIRIGENT

PETRI KUMELA
GITARR

LOTTA EMANUELSSON
KONFERENCIER

ANTTI AUVINEN:
ANDALUSIAN PANZERWAGEN JAZZ

gitarrkonsert, uruppförande (Yles beställning)

Fyra satser attacca

1

FELIX MENDELSSOHN:
OKTETT FÖR STRÅKAR ESS-DUR OP. 20

Allegro moderato ma con fuoco

Andante

Scherzo: Allegro leggierissimo

Presto

Paula Sundqvist *violin*, **Annika Palas-Peltokallio** *violin*,
Pauline Fleming-Unelius *violin*, **Reeta Maalismaa** *violin*,
Ezra Woo *viola*, **Albert Papp** *viola*,
Jukka Rautasalo *cello*, **Timo Alanen** *cello*

ANTTI AUVINEN: ANDALUSIAN PANZERWAGEN JAZZ, KONSERT FÖR GITARR OCH ORKESTER

Antti Auvinens (f. 1974) verk är liksom förvrängande speglar, som återspeglar världen med vrångbilder och smärtpunkter. Eller kan det vara så att de kantiga rytterna i hans musik är tecken på att det är världen själv som är snedvriden?

Auvinens verk tvingar en att ställa frågor och ta ställning. Orkesterverken *Junker Twist* (2015), *Himmel Punk* (2016) och *Turbo Aria* (2017) skapar redan med sina rubriker ovanliga associationer. I vissa av Auvinens verk finns även videoinslag, såsom i den Teostobelönade experimentella operan *Autuus* (2015).

I *Digital Madrigal* (2018) misshandlade Auvinen gitarrerna. I gitarrkonserten *Andalusian Panzerwagen Jazz* (2021) som nu uruppförs är förhållandet till gitarren skonsammare.

Gitarren är Auvinens eget instrument, vilket enligt honom underlättade komponerandet. Av avgörande vikt var emellertid samarbetet med solisten Petri Kumela. Konsertens gitarrstämma är krävande men på grund av sin spröda klang är gitarren ett krävande instrument också för tonsättaren. Orkestern är av måttfull storlek men verkets färg- och klangvärld berikas av en omfattande instrumentarse-

nal. Därtill används elektriska instrument i verket (Cracklebox, Postcard Weevil och Board Chirper).

Andalusian Panzerwagen Jazz är en typisk rubrik för Auvinen. Han betonar att den kan tolkas på fler än ett sätt och uppmanar lyssnaren att leva sig in i de fantasibilder som orden väcker. "Andalusian" kan för Auvinen själv hänvisa till vissa spanska drag och till minnen från en flamencokurs i Andalusien. "Panzerwagen" för tanken till någonting militant som kör över allt. "Jazz" kan däremot antyda till vissa friheter i framförandet av verkets detaljer.

Konsertens yttersta satser inramar två kortare och till naturen mera mekaniska mellersta satser. Öppningsatsen är den mest omfattande; Auvinen talar om en "militant konfrontation" men satsen har även en känsligare dimension. Andra satsen är repetitiv och kantig. Tredje satsen domineras av märkliga klangvärldar.

I början av fjärde satsen finns två meditativa solokadenser för gitarr. Senare kan man rent av höra en glimt av Bach bakom gitarrens allt tätare figurer. "Enligt mig är detta ett hoppingivande verk, slutet är trösterikt med tro på framtiden", konstaterar Auvinen.

FELIX MENDELSSOHN: OKTETT FÖR STRÅKAR ESS–DUR OP. 20

Med sin stråkoktett från år 1825 tog den bara sexton år gamle Felix Mendelssohn (1809–1847) sitt första steg som fullvuxen kompositör. Det var hans första mästerverk och förblev hans favorit genom hela karriären.

Oktetten har en starkt orkestral dimension, vilket Mendelssohn själv framhävde: "I denna oktett bör alla musiker spela i symfonisk orkesterstil; piano och forte skall vara exakt differentierade och bör betonas skarpare än vad som är brukligt i denna typ av kompositioner."

Den omfattande första satsen börjar med stigande motiv som tänder huvudtemat, där första violinen framträder tydligast, inte som solist utan enligt principen *primus inter pares*. Den beethovenskt energiska satsen är rikhaltigt utformad musik med tät motivtextur. I genomföringen fördjupas svallet, men det centrala blir en meditativ passage som bygger på sidotemat och från vilken en intensiv stegring leder vidare till återtagningen.

Den långsamma satsen slingrar sig i 6/8-takt i c-moll som balanserar mellan vemod och melankoli.

I scherzot kristalliseras för första gången Mendelssohns lättsamt rusande scherzostil. Enligt tonsättarens syster Fanny har satsen inspirerats av de sista verserna i Valpurgisnattens dröm i Goethes Faust: Gryning faller på den väv / som dimmorna har spunnit. / Luft och vind i säv, och allting har försvunnit. (Övers. Britt G. Hallqvist)

Den energiska finalen återgår i dur. Livsglädjen får utlopp som ett intensivt fugato och i texturen förtätad av kontrapunktiska linjer skymtar också en reminiscens av scherzot. Satsen har jämförts med den kontrapunktiska finalen i Beethovens sista Razumovskijkvartett (op. 59/3), som Mendelssohn helt medvetet kan ha låtit sig inspireras av.

Kimmo Korhonen

DALIA STASEVSKA

Dalia Stasevska tillträdde sommaren 2019 som första gästdirigent för BBC:s symfoniorkester och ledde orkestern för första gången vid Promsfestivalen i London samma sommar. Hösten 2021 inleder Stasevska en treårsperiod som chefsdirigent för Sinfonia Lahti och fungerar också som konstnärlig ledare för Sibeliusfestivalen i Lahtis.

Vid sidan av inhemska orkestrar har Stasevska gästdirigerat nordiska topporkestrar (bl.a. i Oslo, Stockholm och Göteborg) samt på olika håll i Europa, Förenta staterna och Australien. I december 2018 dirigerade hon Kungliga Filharmoniska Orkestern vid Nobelprisutdelningen i Stockholm. 1900-talets och vår egen tids musik står Stasevska speciellt nära. Hon har deltagit i projekt som överskrider musikgenrernas gränser och intresserat sig för tvärkonstnärliga uppslag.

Opera hör till Stasevskas stora passioner. På Nationaloperan har hon dirigerat *Den listiga lilla räven*, på Norska Operan *Lucia di Lammermoor* och *Madama Butterfly*, på Kungliga Operan i Stockholm *Don Giovanni* samt på Malmö Opera *La traviata* och Fagerlunds *Höstsonaten*, vars gästspel i Hong Kong hon också dirigerade. På operan i Toulon debuterade Stasevska år 2019.

PETRI KUMELA

Petri Kumela hör i detta nu till de mest framgångsrika inhemska gitarristerna. Han är hemmastadd i såväl barocken från Bachs tid och Fernando Sors klassicism som i flamenco, jazz och samtida musik som utnyttjar ny spelteknik. Han är även intresserad av projekt som går över de traditionella skiljemurarna.

Kumela har studerat vid Helsingfors konservatorium under ledning av Juan Antonio Muro och i Tyskland vid Hochschule für Musik Nürnberg-Augsburg i Franz Hálasz klass. Han har vunnit första priset i den internationella Scandinavian Guitar Festival samt gitartävlingen Stafford Classical Guitar Recital. Utöver de europeiska länderna har han uppträtt i Sydamerika, Förenta staterna, Ryssland, Indien och Bhutan.

Före Auvinens nya verk har Kumela redan uruppfört nio gitarrkonserter samt en hel del andra verk. Repertoaren på hans över tio skivinspelningar sträcker sig från C. Ph. E. Bach till nutida musik. *Classical Guitar Magazine* valde skivan "Solo Sor" till en av årets bästa skivor. Mycket uppmärksamhet fick han med skivan "Small Creatures" där han spelar 35 miniatyrer för sologitarr, beskrivningar av små varelser som Kumela beställt av olika samtids-tonsättare.

Kumela undervisar vid Sibelius-Akademien och Helsingfors yrkeshögskola Metropolia. Han är även konstnärlig ledare för gitarrfestivalen Sibbo Toner samt konstnärlig kurator för det mångkonstnärliga evenemanget Hietsu is Happening! på Sandstrand.

RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Yles orkester med uppdrag att producera och främja inhemsk musikkultur. Orkesterns chefsdirigent är Hannu Lintu.

Radioorkestern grundades år 1927 med en besättning på tio musiker. På 1960-talet utvidgades RSO:s besättning till full symfoniorkester. Orkesterns chefsdirigenter har varit Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam, Jukka-Pekka Saraste och Sakari Oramo. Då Hannu Lintus period slutar våren 2021, tillträder Nicholas Collon som chefsdirigent.

Utöver de stora klassisk-romantiska mästerverken omfattar RSO:s repertoar en hel del ny musik och orkestern uruppför årligen ett flertal verk som beställts av Yleisradio. Till RSO:s uppgifter hör även att göra friköpta inspelningar för Yleisradios arkiv av hela den inhemska orkestermusiken.

RSO har spelat in på skiva verk av bl.a. Mahler, Bartók, Sibelius, Hakola, Lindberg, Saariaho, Sallinen, Kaipainen och Kokkonen. Orkestern har för sina inspelningar fått Gramophone Award två gånger – för Lindbergs klarinettkonsert 2006 samt för Bartóks violinkonsert 2018. Orkesterns övriga pris omfattar bl.a. BBC Music Magazine Award, Académie Charles Cros och MIDEM Classical Award. Skivan med Sibelius tondikter och sånger fick priset International Classical Music (ICMA) 2018. Det inhemska EMMA-priset har RSO fått 2016 och 2019.

RSO:s konserter sänds direkt på Yle Arenan och i Yle Radio 1 samt i inspelad form på Yle Teema & Fem och Yle TV1.